

Oponentský posudek – J. Šmejkalová

Autor/ka Kristýna Berková

Název Kaligrafie a knižní obálka ve 20. století

Vedoucí Mgr. Alena Petruželková

Oponent doc. PhDr. Jiřina Šmejkalová, CSc.

Hodnocení Dobře

Datum vyhotovení 18.1. 2018

Práci doporučuji k obhajobě

Cíl práce

Dle SIS:

Cílem bakalářské práce bude popsat užití kaligrafie při tvorbě knižní obálky 20. století v českém prostředí. První část práce bude věnována představení umění kaligrafie. Práce se tak pokusí rozvést vztah mezi textem a obrazem. V druhé části práce budou představeni přední čeští kaligrafové. V závěrečné kapitole budou zhodnoceny kaligrafické obálky v rámci knižní produkce 20. století.

Cíl práce byl v zásadě splněn

Hodnocení práce

Aspekt kv. práce	Vysvětlení	Možné hodnocení
metodologie a věcné zpracování tématu	<i>Akceptovatelná rešerše zadaného tématu, ovšem s výjimkou encyklopedického hesla „Encyclopædia Britannica“ pouze z českých zdrojů, chybí jasně definovaná a aplikovaná výzkumná metoda a následná kritická analýza výsledků bádání. Věcná stránka práce je navzdory popisnému charakteru, značně zjednodušujícím přístupům, postulátům a závěrům rovněž na přijatelné úrovni.</i>	20 bodů
přínos a novost práce	<i>Nastolení nepochybně relevantního tématu, jemuž ovšem chybí jasně definovaná výzkumná otázka a kritické vyhodnocení výsledků bádání.</i>	12 bodů
citování, korektnost citování, využití inf. Zdrojů	<i>Citace korektní dle normy, cizojazyčné prameny až na jednu výjimku ignorovány.</i>	5 bodů
slohové zpracování	<i>Text je čtivý, ovšem za cenu převažujícího vyprávěcího stylu nad stylem odborným.</i>	10 bodů
gramatika textu	<i>Vůči gramatické úrovni práce nemám zásadní námítky.</i>	5 bodů
CELKEM		52 bodů

Cílem předložené práce je „popsat užití kaligrafického písma při tvorbě knižní obálky dvacátého století“, což autorka naplňuje pomocí stručného úvodu do problematiky kaligrafie a drobných exkurzů do života a tvorby – alespoň podle vymezení dané práce – „předních“ místních grafiků a výtvarníků. Dále na posledních šesti stranách (s. 33-38) následuje „analýza“ vybraných kaligrafických obálek v knižní produkci z let 1916 – 1985 (dle Obrazové přílohy s. 45-56). Autorce nelze upřít to, že se pokusila v dané problematice zevrubně

zorientovat, základní údaje o sledovaných osobnostech a jejich tvorbě vyhledala, a poměrně fundovaně operuje s klíčovými pojmy z oblasti konstrukce či typologie písma, tudíž prokazuje jistý analytický potenciál. Zásadní nedostatek práce ovšem spatřuji v absenci jasně vymezené výzkumné otázky a metodologie zkoumání. Těmto základním aspektům jakéhokoli výzkumného projektu není věnována jediná věta v textu (samotný pojem *metoda-metodologie* se v práci vyskytne jedinkrát a to v konstatování, že „byla vypracována v souladu s pravidly a metodickými pokyny“, s. 7), a není jim věnován ani jediný titul v Bibliografii, navzdory tomu, že i v češtině podnětné práce k problematice interpretace a analýzy vizuálních textů (techniky, kompozice, barevných akcentů, rukopisu a stylistických specifik etc.) nepochybně existují.

Uvedené nedostatky práce nejspíš též souvisí s jistou „rozkročeností“ tématu ve smyslu časového horizontu, který se snaží pojmut. Dlouhé dvacáté století, v němž typografie, kaligrafie a související knižní kultura nebyly pouhým „výtvarným projevem a technickým přístupem“ (s. 39) jednotlivců, jak se snaží autorka argumentovat, ale do značné míry obětí i nástrojem politicko-společenské objednávky, by bylo velkým soustem i pro práci doktoranda, o bakalářské nemluvě. Jak by potvrdila důkladnější četba autorkou zmiňovaných, leč žel necitovaných aktérů (Dyrynk, Šalda etc.), nejen v éře „vlády jedné strany“, ale i v období posilování a následného budování české státnosti se právě písmo stává jakýmsi bitevním polem střetů zájmů kapitálu a ideologií, včetně silícího místního nacionalismu. Ačkoli autorka zmiňuje „dobový kontext“, jeho chápání v zásadě omezuje na výtvarné prostředí a vybrané umělecké směry, a tak dochází ke značně zkreslené interpretaci předmětů zkoumání (snad s výjimkou lehkého náznaku „hodnocení ... poplatného dobovému diskurzu“ u Svolského, s. 21). Např. lze nejspíš s úspěchem pochybovat o tom, že státní ocenění Svolského či Menharta v padesátých letech byla pouze výsledkem estetických kvalit jejich díla. S výjimkou Bláhy se sledování výtvarníci a jejich výtvary pohybují v jakémsi historickém vakuu a přitom by bylo stačilo otevřít kupříkladu alespoň jeden ročník oborového periodika *Typografia*, k němuž autorka odkazuje. Již např. názvy příspěvků „Socialistický realismus a propagační tvorba,“ „Socialistické plánování – vstřícné plánování,“ z ročníku 1950 naznačují směr dobových diskusí a s největší pravděpodobností i norem v daném oboru.

Odkazy k mezinárodním inspiracím sledovaných umělců též trpí zkratkovitostí a nepoučeností: např. tvar jména „Toma Carnase“ (Calvin Klein, Saks Fifth Avenue, *Fortune*, etc.) je poněkud matoucí, pomohlo by nahlédnout alespoň zběžně do zdrojů v jiném jazyce než českém i v případě Edwarda Johnstona (logo a písmo londýnského metra), či zásadní osobnosti Williama Morrise (klíčový pojem *Arts and Crafts* autorce rovněž unikl).

Navzdory značné popisnosti, eklektičnosti, zjednodušujícím a zkratovitým závěrům, a spíše vyprávěcímu než odbornému stylu (sledování výtvarníci „se nebojí experimentovat“, jejich „projev je nezaměnitelný“, mají „originální návrhy“, etc.), jímž je napsána, práce v zásadě splňuje požadavky kladené na daný stupeň vysokoškolského studia a k obhajobě ji doporučuji.